

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу
України щодо визначення правового статусу Громадської ради при
центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну
митну політику»

1. Мета

Метою прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо визначення правового статусу Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику» (далі – проект Закону) є мінімізація корупційних ризиків у митній сфері, зокрема шляхом створення органу громадського контролю за поточною діяльністю митних органів, який має повноваження, визначені законом.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект Закону розроблено на виконання підпункту 3 пункту 3.3.1 підрозділу 3.3 розділу 3 Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, затвердженої Законом України від 20.06.2022 № 2322-IX (далі – Стратегія), підпункту 2.3.1.3.1 додатка 2 до Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220 (далі – Програма).

Проблема, яка потребує розв'язання і зумовлює необхідність прийняття проекту Закону, полягає у необхідності забезпечення функціонування дієвого органу громадського контролю за поточною діяльністю центрального органу виконавчої влади, що реалізує митну політику.

Відповідно до частини 1 статті 13 Конвенція ООН проти корупції (ратифікована Україною від 18.10.2006) кожна Держава-учасниця зобов'язана приймати належні заходи для сприяння активній участі окремих осіб і груп за межами публічного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації й організації, що функціонують на базі общин, у запобіганні корупції і боротьбі з нею і для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також створюваних нею загроз. Таким чином, інститути громадянського суспільства мають залучатися державою до запобігання та протидії корупції, зокрема й шляхом діяльності Громадських рад, що покликані забезпечувати дієвий громадський контроль за діяльністю відповідного органу державної влади.

Відповідно до аналітичного звіту за результатами опитування населення та бізнесу «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність» сфера митниці традиційно належить до сфер з найбільшим рівнем поширеності корупції за даними опитування населення та бізнесу. Митниця посідає перше місце за поширеністю корупції уже четвертий рік поспіль, при цьому про

корупційний досвід (при відповіді на пряме запитання) зазначають 35,1% респондентів (показник залишився на рівні 2022–2023 років)¹.

Вказане обумовлює необхідність системних змін покликаних мінімізувати корупційні практики у митній сфері, одна із яких полягає у забезпеченні функціонування ефективного органу громадського контролю статус та повноваження якого визначаються законом.

Наразі при центральному органі виконавчої влади, що реалізує митну політику функціонує Громадська рада статус та повноваження якої регламентуються Положенням про Громадську раду при Державній митній службі України, що затверджене наказом Державної митної служби України від 18.02.2021 № 1102. При цьому, Митним Кодексом України (далі – МК України), як кодифікованим нормативно-правовим актом, що врегульовує питання митної справи, функціонування Громадської ради є не врегульованим. Так само, на рівні кодифікованого закону не визначені повноваження Громадської ради, а також вимоги до осіб, що можуть бути її членами. Вказане обумовлює невиправдану гнучкість у правовому регулюванні статусу та повноважень Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

Зазначене обґрунтовує необхідність внесення змін до МК України, спрямованих на впровадження нормативно-правового регулювання порядку формування, а також діяльності Громадської ради.

3. Основні положення проекту акта

Проектом Закону пропонується:

1. Доповнити МК України статтею 545¹, що регулюватиме питання створення та діяльності Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику (далі – Громадська рада), а також визначатиме статус відповідної Громадської ради.

2. Передбачити, що Громадська рада утворюється з метою забезпечення прозорості та громадського контролю за діяльністю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику у складі п'ятнадцяти членів, які обираються строком на два роки.

3. Визначити порядок формування Громадської ради, який передбачає відкритий та прозорий конкурс шляхом рейтингового інтернет-голосування громадян, які проживають на території України, за кандидатів поданих громадськими об'єднаннями, не менше шести місяців до дати оприлюднення повідомлення про формування складу Громадської ради провадять свою

¹ Аналітичний звіт за результатами опитування населення та бізнесу «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність». URL: <https://nazk.gov.ua/pdfs/?file=/wp-content/uploads/Pages/50/d0/50d0d9eef5cf33c10f1fc7f6e86048a2bf3731bd3d08a36f4ccc95baea1475b88460841.pdf>

діяльність у сфері митної політики, зовнішньоекономічної діяльності, запобігання та/або протидії контрабанді, запобігання та/або протидії корупції.

4. Передбачити обставини, за наявності яких особи не можуть входити до складу Громадської ради. Відтак, до складу Громадської ради не можуть входити особи:

- уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»;
- які, незалежно від тривалості, були працівниками митних органів протягом останніх трьох років;
- близькі особи яких є або, незалежно від тривалості, були працівниками митних органів протягом останніх трьох років.

При цьому, у разі виникнення однієї із зазначених обставин після набуття особою статусу члена Громадської ради, повноваження такої особи підлягають припиненню.

5. Встановити повноваження Громадської ради, які опосередковуються:

- заслуховуванням інформації про діяльність, виконання планів і завдань центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;
- здійсненням моніторингу ефективності реалізації центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, повноважень та складанням звітів за результатами такого моніторингу;
- участю у розробленні проектів законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову, бюджетну та боргову політику та пропозицій до інших нормативно-правових актів з питань, що належать до сфери діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;
- участю в оцінці корупційних ризиків та вжитті заходів із запобігання корупції у діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;
- а також іншими повноваженнями, що визначені Положенням про Громадську раду.

4. Правові аспекти

Правовими підставами розроблення проекту Закону є Конституція України, Закон України «Про запобігання корупції», Стратегія та Програма.

У відповідній сфері суспільних відносин діє Митний Кодекс України, а також наказ Державної митної служби України «Про затвердження Положення про Громадську раду при Державній митній службі України» від 18.02.2021 №110.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо визначення правового статусу Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику» (далі – Закон) не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевого бюджету.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект Закону не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної; сфери наукової та науково-технічної діяльності.

Проект Закону потребує проведення публічних консультацій.

7. Оцінка відповідності

Проект акта не містить положень, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції; прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод; впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; створюють підстави для дискримінації.

8. Прогноз результатів

Реалізація Закону сприятиме удосконаленню громадського контролю за діяльністю центрального органу виконавчої влади що реалізує митну політику, зокрема шляхом визначення на рівні закону порядку формування Громадської ради, а також її повноважень. Крім цього, реалізація Закону забезпечить досягнення очікуваних стратегічних результатів, передбачених Стратегією та Програмою.

Реалізація Закону не впливатиме на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Віктор ПАВЛУЩИК